

14/2023

Informator Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami Uniwersytetu Rzeszowskiego

Aktywni i Sprawni

ISSN 2081-7614

W numerze:

**Turystyka osób
z niepełnosprawnościami s. 1**

**„Życie jest jedno i warto
je przeżyć najpełniej jak się da”
– rozmowa z Jankiem Melą s. 12**

Zanurzeni w przygodzie s. 29

Spis treści

Wsparcie społeczne

- 1 Turystyka osób z niepełnosprawnościami
- 12 „Życie jest jedno i warto je przeżyć najlepiej jak się da” – rozmowa z Jankiem Melą

Prawo

- 16 Co nowego w prawie? Nowe świadczenie wspierające dla osób z niepełnosprawnością od 1 stycznia 2024 r.

Różne

- 19 Sportowe osiągnięcia studentów z niepełnosprawnościami reprezentujących BON i KU AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego

- 24 Obozy sportowo-szkoleniowe z BON UR
- 29 „Zanurzeni w przygodzie”, czyli wspomnienia z obozu sportowo-szkoleniowego w Polańczyku

Z działalności BON UR

- 34 Wizyty studyjne pracowników BON UR w 2023 r.
- 40 Sprawozdanie z działalności Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR w roku akademickim 2022/2023
- 46 Zakończenie projektu Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami „Przyjazny nURt – rozwój dostępności UR”

Funkcję pełnomocnika rektora ds. osób z niepełnosprawnościami Uniwersytetu Rzeszowskiego pełni
dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster, prof. UR – Kolegium Nauk Medycznych

Konsultantami ds. osób niepełnosprawnych w poszczególnych jednostkach UR są:

dr hab. Anna Jamrozek-Sowa, prof. UR – Kolegium Nauk Humanistycznych, Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa, 606-624-995, a_js@op.pl

dr Anna Steliga – Kolegium Nauk Humanistycznych, Instytut Sztuk Pięknych, 725-355-030, asteliga@ur.edu.pl

dr hab. Katarzyna Walicka-Cupryś, prof. UR – Kolegium Nauk Medycznych, Instytut Nauk o Zdrowiu, 502-636-006, kwcuprys@o2.pl

mgr Katarzyna Pado – Kolegium Nauk Medycznych, Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej, 514-612-594, kpado@ur.edu.pl

dr Ewa Bonusiak – Kolegium Nauk Społecznych, Instytut Nauk Prawnych, 604-580-423, ewabon@ur.edu.pl

dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak – Kolegium Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki, Instytut Nauk Społecznych, 601-886-536, gosiazs@ur.edu.pl

dr Marta Kawa – Kolegium Nauk Społecznych, Instytut Ekonomii i Finansów, 691-263-898, marka@ur.edu.pl

dr Anna Augustyńska-Prejsnar – Kolegium Nauk Przyrodniczych, Instytut Technologii Żywności i Żywnienia, 691-709-544, augusta@ur.edu.pl

dr hab. Małgorzata Kus-Liśkiewicz, prof. UR – Kolegium Nauk Przyrodniczych, Instytut Biologii i Biotechnologii, 505-020-217, mkus@ur.edu.pl

dr Anna Szpila – Kolegium Nauk Przyrodniczych, Instytut Matematyki, 725-355-180, anszpila@ur.edu.pl

dr Sławomir Schultis – Studium Języków Obcych, 609-193-200, schultis@ur.edu.pl

dr Miłosz Szczudło – Studium Wychowania Fizycznego i Rekreacji, 502-033-463, miszcz@ur.edu.pl

Strona BON UR:

www.bon.ur.edu.pl,

e-mail: bon@ur.edu.pl

Biurowo czynne jest od poniedziałku do piątku,

w godz. 8:00–16:00, tel. (017) 872 1031

35-310 Rzeszów, ul. Pigońia 6, parter, pokój nr 2

Aktywni i Sprawni

Wydawca

Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami
Uniwersytetu Rzeszowskiego
ul. Pigońia 6, 35-310 Rzeszów

bon@ur.edu.pl

PISZCIE DO NAS!

Redakcja

dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster, prof. UR

dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak

mgr Anna Kołodziej

Opracowanie techniczne

skład, łamanie i projekt okładki

Julia Sońska-Lampart

Korekta językowa

Jolanta Dubiel

Zdjęcie w numerze

AdobeStock/panifuzja

Druk

Wydawnictwo

Uniwersytetu Rzeszowskiego

ISSN 2081-7614

Turystyka osób z niepełnosprawnościami

dr hab. Krzysztof Kaganek,
prof. AWF Kraków

Instytut Przedsiębiorczości i Zarządzania, Wydział Turystyki i Rekreacji, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, autor wielu opracowań naukowych i uczestnik projektów dotyczących problematyki turystyki i rekreacji osób z niepełnosprawnościami

1. Turystyka jako forma rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami

Turystyka jest bardzo szerokim zjawiskiem, które obejmuje wiele różnorodnych dziedzin życia ludzkiego, a jej oddziaływanie doskonale łączy się z procesem rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami, wpływając na rozwój wielu sfer aktywności życiowej, zarówno fizycznej, psychicznej, jak i społecznej, powodując jednocześnie realizację profilaktycznych i terapeutycznych celów rehabilitacji OzN. Dzięki różnorodnym formom turystyki i rekreacji istnieje możliwość poprawy samooceny oraz poczucia własnej wartości, a także rozładowania napięć i zmniejszenia poczucia różnych zagrożeń. Udział w turystyce ułatwia również akceptację własnych ograniczeń oraz przystosowanie się do zaistniałej sytuacji życiowej¹.

¹ A. Borowicka (red.), *Sprawnie dla niepełnosprawnych: profesjonalna obsługa turysty niepełnosprawnego*, praca zbiorowa, Forum Turystyki Regionów, Szczecin 2008, s. 31.

Turystyka stwarza także możliwość zmiany otoczenia i obcowania z naturą, co kształtuje przeżycia emocjonalne, powodując zaciekawienie i ożywienie OzN, które mają okazję przełamać towarzyszącą im na co dzień barierę niemożności. Aktywność turystyczna uczy pokonywania trudności oraz wzmacnia wiarę we własne możliwości, co jest niezwykle istotne w procesie rehabilitacji. Obcowanie z naturalnym środowiskiem niesie ze sobą dużo wartości psychoterapeutycznych, takich jak wyciszenie i relaks, co poprawia funkcjonowanie jednostki. Warto również dodać, iż turystyka przywraca OzN poczucie wolności, możliwość rozwoju intelektualnego oraz samorealizacji. Podejmowanie aktywności turystycznej jest również źródłem wrażeń i doświadczeń wpływających na budowę pozytywnego obrazu samego siebie i kształtowania poziomu własnych aspiracji².

Jednym z celów procesu rehabilitacji jest także przywrócenie równowagi psychicznej, w tym wypadku również doskonałym narzędziem mogą być podróże turystyczne, które poprzez wspólne przeżycia dają możliwość poczucia więzi społecznej i uwolnienia od stanów lękowych oraz narastającej frustracji, jaka często towarzyszy życiu OzN. Ponadto aktywność turystyczna jest również doskonałym czynni-

² A. Gordon, J. Zdebski, *Integracyjna rola krajoznawstwa i turystyki osób niepełnosprawnych w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym* [w:] *Krajoznawstwo i turystyka osób niepełnosprawnych*, pod red. F. Midury, J. Żbikowskiego, PWSZ, Biała Podlaska 2005, s. 13, 14.

kiem eliminacji stresów oraz zmęczenia psychicznego³.

Bardzo ważnym kierunkiem oddziaływania turystyki jest także sfera społeczna OzN. Podejmowanie aktywności turystycznej jest istotne nie tylko ze względu na kształtowanie więzi i form towarzyskich, ale też ze względu na okazję do współpracy i poczucia solidarności w podejmowanych wysiłkach⁴.

³ E. Kaczmarczyk, *Znaczenie turystyki dla osób niepełnosprawnych* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Słężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995, s. 156.

⁴ R. Barcik, P. Gajewska, *Rola turystyki w procesie rewalidacji osób niepełnosprawnych* [w:] *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, pod red. W. Gaworeckiego, Z. Mroczynskiego, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, Gdańsk 2008, s. 453.

Ponadto aktywność turystyczna stanowi niezwykle skuteczną płaszczyznę integracji i inkluzji, a co za tym idzie, zaspakaja potrzeby przynależności i zapobiega wykluczeniu społecznemu, co jest niezbędnym elementem rehabilitacji⁵. Dzięki aktywności turystycznej zmniejsza się również poczucie odrębności i osamotnienia OzN, zaspakajając jednocześnie ich potrzebę kontaktów społecznych⁶. Turystyka i rekreacja są zatem doskonałym elementem usprawniania i jednocześnie drogą

⁵ K. Cygan, *Turystyka osób niepełnosprawnych w Polsce* [w:] *Osoby niepełnosprawne w turystyce*, pod red. R. Ziółkowskiego, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2010, s. 26.

⁶ J.K. Hendzel, *Rola turystyki i krajoznawstwa w rehabilitacji i integracji społecznej osób niesłyszących* [w:] *Krajoznawstwo i turystyka osób niepełnosprawnych*, pod red. F. Midury, J. Żbikowskiego, PWSZ, Biała Podlaska 2005, s. 189.

do pełnej integracji jednostki niepełnosprawnej z całym społeczeństwem. Poprzez obcowanie ze środowiskiem, elementami kultury materialnej i duchowej OzN mają okazję w pełni przystosować się do otaczającego ich świata i uodpornić się na wciąż występujące nieprzychylnie reakcje otoczenia⁷.

Aktywność turystyczna stanowi również swego rodzaju sprawdzian możliwości ruchowych osób niepełnosprawnych oraz ich kondycji fizycznej, nakreślając jednocześnie perspektywę do dalszej rehabilitacji⁸.

⁷ I. Haftek, J. Haftek, *Turystyka i rekreacja jako ważne elementy rehabilitacji medycznej* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995, s. 199.

⁸ E. Kaczmarczyk, *Znaczenie turystyki...*, s. 156.

Należy również podkreślić, że turystyka rozwija wiele korzystnych umiejętności w zależności od rodzaju niepełnosprawności i charakteru dysfunkcji danej jednostki. W przypadku osób niewidomych podejmowanie aktywności turystycznej może wpływać na rozwój zmysłu równowagi i orientacji przestrzennej, natomiast w grupie osób z dysfunkcjami słuchu dzięki takim formom turystyki jak marsze czy rajdy piesze jest ona narzędziem służącym przełamywaniu lęku przestrzeni. Aktywność turystyczna i rekreacyjna wpływa również na ewolucję cech psychofizycznych, zdolności percepcyjnych, stymuluje spostrzegawczość, a dzięki różnego rodzaju ćwiczeniom i grom zręcznościowym rozwija refleks⁹.

⁹ T. Łobożewicz, *Turystyka i rekreacja ludzi niepełnosprawnych*, WSE, Warszawa 2000, s. 130, 201.

Udział w turystyce i rekreacji to również wiele funkcji zdrowotnych, które odgrywają istotną rolę szczególnie w życiu osób z niepełnosprawnościami. Aktywność ruchowa wpływa na pracę układu nerwowego i układu krążenia, wprowadzając korzystne zmiany biochemiczne w mięśniu sercowym oraz pozytywnie oddziałując na ciśnienie tętnicze krwi, a także poprawiając pracę płuc. Ruch niewątpliwie wpływa również na układ mięśniowy, stymulując przyrost mięśni oraz naczyń włosowatych, co powoduje lepsze zaopatrzenie w tlen i składniki odżywcze, wzmagając jednocześnie siłę mięśni i odporność na zmęczenie. Ponadto ruch na świeżym powietrzu zapobiega chorobom wynikającym z niedotlenienia organizmu (choroby układu krążenia i od-

dychania, choroby serca). Aktywność ruchowa wpływa także na sam skład krwi, zwiększenie ilości np. erytrocytów czy limfocytów, zawartości hemoglobiny i pojemności tlenowej, a także zmniejszenie poziomu cholesterolu oraz zwiększenie odporności na choroby infekcyjne. Ponadto ruch wpływa również na układ neurohormonalny, stymulując metabolizm i usprawniając proces przemiany materii.

Możemy zatem zauważyć, jak duże znaczenie dla OzN ma ruch i zarazem aktywność turystyczna, która niewątpliwie powinna odgrywać kluczową rolę w procesie rehabilitacji ze względu na szeroką gamę wartości związanych z pomnażaniem sił witalnych oraz rolę psychoterapeutyczną. Udział w turystyce i rekreacji

powoduje jednocześnie wzrost poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości oraz przynależności do zespołu dzięki rodzącym się więziom towarzyskim¹⁰.

Zatem aktywność turystyczna jest integralnym elementem procesu rehabilitacji OzN, który nie tylko ogranicza negatywne konsekwencje niepełnosprawności, ale i stymuluje rozwój osobowy, wzbogaca terapię ruchową i rozbudza zainteresowania krajoznawcze, przyspieszając jednocześnie przystosowanie się OzN do życia w pełni możliwości¹¹.

2. Cele uprawiania turystyki przez osoby z niepełnosprawnościami

Podjęcie aktywności turystycznej przez OzN wiąże się z szerokim zakresem celów, które w rzeczywistości różnią się od celów podróży osób pełnosprawnych. Turystyka OzN stanowi nie tylko relaks czy formę rozrywki, ale ma też znaczenie terapeutyczno-wychowawcze, łagodząc jednocześnie skutki niepełnosprawności i umożliwiając próbę sił często w bardzo trudnych warunkach¹².

Szczególnie istotne z perspektywy osób niepełnosprawnych są cele przedstawiane przez H. Lorenzena, w którego klasyfikacji znalazły się:

- cel leczniczy – związany jest z profilaktyką zdrowotną oraz kontynuacją programów leczenia i usprawniania osób niepełnosprawnych;
- cel biologiczny – dotyczy kompensowania ubytków w sprawności fizycznej oraz zmniejszenia biologicznych skutków związanych ze starzeniem się organizmu, jak i możliwie największego opóźnienia degradacji intelektualnej osoby niepełnosprawnej;
- cel anatomiczno-fizjologiczny – związany jest ze zwiększeniem siły mięśniowej i ruchomości stawów, a także odporności i wytrzymałości na wysiłek dzięki uprawianiu aktywnych form turystyki, które korzystnie wpływają również na podstawowe funkcje ustroju,

¹⁰ T. Skalska, *Turystyka osób niepełnosprawnych: ograniczenia i możliwości rozwoju*, WSHGIT, Warszawa 2004, s. 47–50.

¹¹ T. Łobożewicz, *Wpływ turystyki i rekreacji na przywracanie sprawności psychofizycznej osób o specjalnych potrzebach* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995, s. 46.

¹² R. Barcik, P. Gajewska, *Rola turystyki...*, s. 451.

ograniczając jednocześnie skutki kalectwa;

- cel higieniczno-zdrowotny – dotyczy uatrakcyjnienia codziennych zajęć i ćwiczeń fizycznych poprzez aktywność turystyczną, a także zahartowania organizmu, uodpornienia na trudy oraz wykształcenia umiejętności kontrolowania własnego zdrowia i sprawności fizycznej;
- cel wychowawczo-psychologiczny – wiąże się z kształtowaniem pozytywnych wzorców zachowań, odpowiednich cech charakterologicznych, samoakceptacji, otwartości, niezależności, zaradności, samodzielności i poczucia bezpieczeństwa, turystyka ułatwia również wyzbycie się agresji, postaw egocentrycznych i apatycznych;
- cel hedonistyczny – związany jest z przekonaniem, iż wysiłek, który towarzyszy aktywności turystycznej, w przeciwieństwie do tradycyjnych form rehabilitacji nie jest nużący i monotony, jednocześnie spełnia te same funkcje usprawniające co gimnastyka, a jego podejmowanie sprawia osobom niepełnosprawnym przyjemność, niejednokrotnie preradzając się w pasję;
- cel społeczny – udział w turystyce pozwala oderwać się od szarej rzeczywistości, umożliwia dostęp do dóbr kultury oraz integruje społeczeństwo, zapobiegając jednocześnie izolacji społecznej, która bardzo często jest problemem osób niepełnosprawnych¹³.

Przed turystyką stoi zatem szeroki zakres celów działania, dzięki czemu możemy zauważyć, jak wiele potrzeb zaspakaja jej podejmowanie. Aktywność turystyczna jest doskonałym lekarstwem na wzmocnienie wiary w siebie i własne siły. OzN dzięki udziałowi w turystyce zaspakajają nie tylko potrzeby związane z odzyskaniem zdrowia i sił psychofizycznych, ale też poznają świat i otaczającą ich rzeczywistość, której wcześniej nie mieli okazji zgłębić. Turystyka jest idealną i często jedyną okazją dla osób niepełnosprawnych, by wyrwać się z czterech ścian, nawiązać nowe kontakty i odzyskać radość życia.

¹³ T. Skalska, *Turystyka osób niepełnosprawnych* [w:] *Nowe wyzwania edukacji turystycznej. Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych. Turystyka osób niepełnosprawnych*, pod red. A. Dłużewskiej, Szkoła Wyższa Przy mierza Rodzin w Warszawie, Warszawa 2011, s. 136.

GERADEWEGS
Barrierefrei Reisen in Sachsen
www.barrierefreireisen.com

Geradewegs ist eine Interessengemeinschaft von sächsischen Unternehmen. Unsere Angebote führen Sie zu barrierefreien, geprüften Reisezielen.

Lassen Sie sich beraten, wir freuen uns auf Sie!

eberhardt
Richtig reisen. In die ganze Welt.
www.eberhardt-travel.de

APARTHOTEL
Am Schlossberg
Bad Schandau
www.aparthotel-am-schlossberg.de

Kneipp-Gesundheitshotel
„Amselgrund“
Beiersdorf
www.kneipphotel-amselgrund.de

3. Bariery w turystyce osób z niepełnosprawnościami

Mimo iż turystyka stanowi niezwykle ważny element życia OzN, to udział w podróżach turystycznych bardzo często utrudniają różnorodne ograniczenia i bariery.

Jedną z najczęściej przytaczanych klasyfikacji barier uprawiania turystyki przez OzN jest typologia, którą przedstawił R.W. Smith, który dzieli bariery na rzeczywiste, środowiskowe i interaktywne.

- Bariery rzeczywiste:
  - brak wiedzy – związany z nieznaną możliwością spędzenia wolnego czasu w otaczającym środowisku;
  - problemy związane ze zdrowiem – dotyczą one ograniczonej możliwości udziału w róż-

- nych formach turystyki, w zależności od rodzaju dysfunkcji osoby niepełnosprawnej;
- nieudolność społeczna – związana przede wszystkim z blokadą wewnętrzną w zakresie kontaktów społecznych; osoby niepełnosprawne często nie potrafią nawiązywać relacji z otaczającym ich światem, co jest wynikiem braku doświadczeń w tej sferze, a także nadopiekuńczości bliskich, którzy swoją nadmierną pomocą często odbierają inwalidom szansę na normalne życie;
- zależność psychiczna i fizyczna od innych osób (rodziny, opiekunów, przyjaciół).
- Bariery środowiskowe:
  - nastawienie – aktywność turystyczna osób niepełnosprawnych hamowana jest często w wyniku negatywnych reakcji otoczenia;

- architektura – utrudnienia w mobilności osób niepełnosprawnych wynikające z braku dostosowania obiektów oraz urządzeń do potrzeb tej grupy osób;
  - ekologia – konieczność przeanalizowania warunków klimatycznych, pogodowych, ukształtowania terenu i innych elementów przyrody, które mogą utrudniać aktywność turystyczną inwalidom;
  - transport – problemy wynikające z dostępności oraz dostosowania transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych;
  - prawa i regulacje – utrudnienia wynikające z przepisów prawnych, które często dyskryminują niepełnosprawnych, mogą to być np. problemy z zabraniem akumulatorów do wózka inwalidzkiego lub psa przewodnika na pokład samolotu.
- Bariery interaktywne:
    - niedostosowanie zdolności do wyzwania – często nieodpowiednia propozycja programowa może powodować niepożądane emocje, takie jak strach czy blokada w przypadku zbyt dużego wyzwania bądź też znudzenie, jeśli dana aktywność jest zbyt małym wyzwaniem;
    - komunikacja – bariera ta dotyczy przede wszystkim braku znajomości języków obcych oraz problemów z aparatem mowy lub słuchu, co w znacznym stopniu utrudnia swobodne komunikowanie się¹⁴.
Jedną z istotnych kwestii w turystyce OzN jest również dostęp do dóbr kultury i rozrywki,

¹⁴ K. Kaganek, *Turystyka osób niepełnosprawnych w aspekcie wybranych uwarunkowań*, EAS, Kraków 2009, s. 48, 49.

swobodne korzystanie z muzeów, teatrów oraz sal widowiskowych, a także możliwość zwiedzania obiektów zabytkowych. Wszelkie koncepcje architektoniczne mające na celu poprawę dostępności obiektów dla OzN powinny być opracowywane z uwzględnieniem kwestii bezpieczeństwa oraz istotnych wartości historycznych. W tym celu coraz częściej wprowadzane są również innowacyjne rozwiązania, takie jak prezentacje multimedialne, które pokazują osobom z dysfunkcją narządu ruchu miejsca, do których dostęp uniemożliwia wózek inwalidzki. Innym rozwiązaniem mogą być tworzone specjalnie dla osób niewidomych makiety prezentujące ciekawe obiekty architektoniczne, które za pośrednictwem dotyku uzmysławiają proporcje, pobudzają wyobraźnię, a zarazem stanowią doskonałą formę zwiedzania. Dla tej grupy osób niezwykle ważna jest również orientacja w terenie, którą w znacznym stopniu poprawić może zastosowanie odpowiedniej faktury podłoża korytarzy czy chodników¹⁵.

Bariery uprawiania turystyki bardzo często powodują, że duża grupa OzN całkowicie rezygnuje z podejmowania tego typu aktywności. W znacznym stopniu napotykanie przez nich trudności mają związek z brakiem znajomości problematyki turystyki OzN przez kadry funkcjonujące w tej branży, dlatego też bardzo ważna jest dbałość również o tę kwestię¹⁶. Należy pamiętać, iż niepełnosprawni potrzebują szczególnej uwagi, dlatego organizując imprezy turystyczne adresowane do tej grupy osób, należy zapewnić odpowiednią kadrę instruktorską i przewodnicką, należycie przygotowaną do obsługi turystów z niepełnosprawnościami. Organizując wyjazdy turystyczne, należy również pamiętać, aby program imprezy odpowiednio dostosować do wieku i rodzaju dysfunkcji. Warto także przygotować samych uczestników do wyjazdu oraz zadbać

o ich kondycję psychofizyczną, odpowiedni sprzęt dopasowany do ich potrzeb i oczekiwań.

Mimo że życie OzN wypełnione jest dużą ilością ograniczeń, to obecnie możemy zauważyć, iż społeczna świadomość problemów, z jakimi się oni borykają, jest coraz większa, wzrasta również zainteresowanie tą problematyką oraz zaangażowanie w szereg działań ukierunkowanych na poprawę komfortu życia i funkcjonowania OzN¹⁷. Stopniowe likwidowanie różnorodnych barier występujących w przestrzeni publicznej stwarza nadzieję na poprawę jakości oraz dostępności produktów i usług turystycznych, a co za tym idzie, wzrost aktywności turystycznej OzN w przyszłości.

4. Formy turystyki i rekreacji

Osoby z niepełnosprawnościami mogą uczestniczyć w wielu różnorodnych formach turystyki i rekreacji dostosowanych do ich wieku, stopnia niepełnosprawności, charakteru dysfunkcji, aktualnego stanu sprawności i wydolności fizycznej oraz przygotowania technicznego pozwalającego na przystosowanie i wykorzystanie sprzętu turystycznego oraz komunikacyjnego. Za najbardziej powszechne sprzyjające uczestnictwu OzN formy aktywności turystycznej uznaje się:¹⁸

- **wycieczki i wędrówki**
- **biwaki**
- **obozy wędrowne**
- **turystykę pobytową** (wczasy, turnusy rehabilitacyjne, obozy stałe i kolonie)
- **turystykę kwalifikowaną/aktywną**. Na bazie tej ostatniej rozwija się obecnie wiele form, które zyskują na dużej popularności. OzN podejmują szereg aktywności niekonwencjonalnych, również ekstremalnych, które często nie są uprawiane przez osoby pełnosprawne, co udowadnia, że nie ma form turystyki czy rekreacji, które nie byłyby dostępne dla OzN. Poniżej przedstawiono niektóre przykłady takich aktywności.
- **Skoki spadochronowe**. Tandemowe skoki spadochronowe to popularna ostatnio forma

¹⁵ A.E. Gałkowski, *Wpływ dostępności bazy noclegowo-żywieniowej, obiektów dóbr kulturalnych, komunikacji i innych obiektów użyteczności publicznej na uprawianie turystyki przez niepełnosprawnych* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995, s. 104.

¹⁶ K. Kaganek, *Bariery uprawiania turystyki przez osoby niepełnosprawne w zależności od wybranych uwarunkowań* [w:] *Społeczne uwarunkowania dobrostanu w niepełnosprawności*, pod red. K. Markockiej-Mączki, NeuroCentrum, Lublin 2011, s. 46.

¹⁷ D. Potejko, *Zadania realizowane przez samorząd terytorialny na rzecz niwelowania barier w przestrzeni miasta Poznania* [w:] *Niepełnosprawni w przestrzeni miejskiej*, pod red. Z. Woźniaka, Wydawnictwo Miejskie, Poznań 2005, s. 5.

¹⁸ T. Łobożewicz, *Turystyka i rekreacja...*, s. 56–78.

aktywności OzN. Doświadczony instruktor czuwa nad przebiegiem skoku, co znacznie redukuje poziom stresu związanego z pierwszym opuszczeniem samolotu. Podczas skoku tandemowego skoczek może poznać radość swobodnego spadania i szybowania na spadochronie w sposób komfortowy i bezpieczny. Forma spadochroniarstwa tandemowego jest możliwa dla OzN, m.in. mogą w niej uczestniczyć paraplegicy, osoby z dziecięcym porażeniem mózgowym, osoby z dysfunkcją narządu ruchu.

- **Paralotniarstwo** jest aktywnością powietrzną, która nie wymaga bardzo dobrej kondycji fizycznej, co umożliwia uprawianie go również osobom z niepełnosprawnościami. Aktywność tę można uprawiać w tandemie, na terenach płaskich, gdzie używa się specjalnej wyciągarki. Dzięki specyficznemu treningowi na paralotni można się pozbyć kompleksów i lęków np. wysokości.
- **Wspinaczka skałkowa.** Jest to forma aktywności wymagająca również odwagi jak w przypadku spadochroniarstwa czy paralotniarstwa i obecnie cieszy się ona rosnącą popularnością wśród OzN ze względu na pozytywny wpływ na osobę z niepełnosprawnością. Wymaga zaangażowania maksymalnego wysiłku, co korzystnie wpływa na rozwój fizyczny i funkcję rehabilitacyjną.
- **Turystyka motorowa osób z niepełnosprawnościami.** OzN często posiadają samochód, który jest dla nich nie tylko środkiem do transportu, ale też środkiem do uprawiania turystyki motorowej, która cieszy się dużym zainteresowaniem w tym środowisku. Dużą w tym zasługą Polskiego Związku Motorowego, który od lat propaguje i rozwija tę formę aktywności wśród OzN. Coraz częściej osoby te biorą udział w bardziej specjalistycznych formach, takich jak rajdy samochodowe, caravanning, imprezy nawigacyjne. Przykładem popularyzacji tych form jest fundacja Avalon Extreme.
- **Nurkowanie** jest doskonałą formą aktywności dla OzN. Swobodne poruszanie się w wodzie daje poczucie lekkości, co ma szczególnie istotne znaczenie dla osób spędzających większość swojego życia na wózkach inwalidzkich, a także posiadających inne ograniczenia fizyczne. Nurkowanie pomaga odkryć nieznane dotąd

możliwości ruchowe własnego ciała, uwierzyć we własne siły i przekroczyć barierę fizycznej niepełnosprawności. Organizacją zajmującą się nurkowaniem osób niepełnosprawnych jest HSA (Handicapped Scuba Association). Stowarzyszenie to, działające również w Polsce, jest organizacją typu non profit, założoną w celu umożliwienia osobom o różnych rodzajach niepełnosprawności zdobywania stopni nurkowych i nurkowania rekreacyjnego. W Polsce działa również szereg innych organizacji, np. Śląskie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Płetwonurków czy Nautica.

5. Współczesne technologie wspomagające turystykę osób z niepełnosprawnościami

Ważnym aspektem w obecnej turystyce jest wykorzystanie nowych technologii i aplikacji, które ułatwiają życie, ale też wspomagają uczestnictwo w turystyce. Technologie informacyjno-komunikacyjne zwiększają dostęp OzN nie tylko do informacji, wiedzy, edukacji, kultury i pozwalają na wykonywanie takich czynności, jak regulowanie rachunków czy robienie zakupów, ale pomagają również w organizowaniu i uprawianiu turystyki. Szereg rozwiązań technologicznych przyczynia się do pełniejszego uczestnictwa w turystyce OzN. Przykładami mogą być:

- **NVDA** – NonVisual Desktop Access (NVDA) – jest to czytnik ekranowy dla systemu operacyjnego Microsoft Windows dostępny na licencji GPL. Rozwijany jest przez organizację NV Access oraz społeczność użytkowników. Najważniejsze właściwości NVDA stanowiące o przydatności programu dla turystyki osób z dysfunkcjami wzroku to m.in. wsparcie dla wielu popularnych aplikacji, w tym przeglądarek internetowych, klientów poczty, komunikatorów, programów i pakietów biurowych, wbudowany syntezytor mowy obsługujący ponad 80 języków, wsparcie dla monitorów brajlowskich, uwzględniające możliwość wprowadzania tekstu na monitorach z klawiaturą brajlowską.
- **SEEING A.I. – „widzący asystent”** – aplikacja sztucznej inteligencji opracowana przez Microsoft na iOS. Widzący A.I. używa kamery urządzenia do identyfikowania osób i przedmiotów, a następnie aplikacja w sposób słyszalny opisuje obiekty dla osób z dysfunkcjami wzroku.
- **Detailed Voice Guidance Comes to Google Maps** – mapy Google to popularna usługa, która cały czas się rozwija i stawia na innowacje. Nowe funkcje dla osób niewidomych i niedowidzących trafiły do aplikacji Mapy Google na systemy Android i iOS.
- **SeeingAssistantMove** – aplikacja ta jest produktem opracowanym w Transition Technologies S.A., którego celem jest wsparcie osób niewidomych i słabowidzących w codziennym życiu. Seeing Assistant Move zapewnia zaawansowane usługi lokalizacji i nawigacji, jak i aktualne informacje, np. pogodowe, co

wykorzystywane jest w turystyce. Aplikacja Move została stworzona dla osób z dysfunkcją wzroku jako pomoc przy pieszej nawigacji, ale także może służyć w czasie podróży różnymi środkami transportu.

- **Lazarillo** – inteligentna aplikacja dla osób niewidomych i niedowidzących, z wiadomościami głosowymi, w czasie rzeczywistym łączy użytkowników z firmami poprzez dostępne zakupy online i usługi powiadamiania. Aplikacja pozwala na wyszukiwanie miejsc, również informuje w czasie rzeczywistym o mijających miejscach lub ulicach, pozwala to turystom na lepszą orientację w terenie w czasie zwiedzania miast.

Warto wspomnieć też o takich aplikacjach, jak Portal Pasażera – aplikacja mobilna PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.; Moovit – aplikacja wykorzystywana przez osoby podróżujące i przemieszczające się, aby dowiedzieć się, w jaki sposób dojechać do celu komunikacją zbiorową; mobileMPK – w skrócie mMPK, jest aplikacją stworzoną w mobilnej technologii Java przeznaczoną na telefony komórkowe i umożliwia stały dostęp do rozkładu jazdy komunikacji miejskiej w wybranych miastach Polski z komórki; KOLEO – uniwersalny planer podróży kolejowych; Grmapa – potocznie zwana „gadającą mapą”, to program komputerowy umożliwiający bezwzrokowe przeglądanie map terenu; EasyReader – urządzenie lektorskie, które umożliwia osobom niewidomym i słabowidzącym czytanie za pomocą bardzo realistycznego syntezytora mowy; Voice dream – szybki skaner do rozpoznawania tekstu, aplikacja, która działa za pomocą algorytmu rozpoznawania tekstu oparte go na sztucznej inteligencji; System TOTUPOINT, gdzie za pomocą odpowiedniego smartfonu lub tabletu daje wiele interesujących możliwości dla osób z dysfunkcją wzroku; Jakdojade, polski serwis internetowy, a także aplikacja przeznaczona do wyszukiwania połączeń komunikacyjnych w miastach, dzięki czemu bez problemu można zaplanować swoją podróż komunikacją miejską, sprawdzić godziny odjazdu autobusów i tramwajów, a także znaleźć najszybszą trasę do celu.

Turystyka dzięki swojemu wielowymiarowemu oddziaływaniu ma kluczowe znaczenie dla środowiska OzN, dlatego ważne jest jej propagowanie, a także likwidacja wszelkich ograniczeń stojących na drodze do uczestnictwa w wyjazdach turystycznych, ponieważ tylko wtedy oso-

by z niepełnosprawnościami będą mogły w pełni cieszyć się aktywnością turystyczną, czerpiąc z niej maksymalne korzyści.

Bibliografia

- Barcik R., Gajewska P., *Rola turystyki w procesie rewalidacji osób niepełnosprawnych* [w:] *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, pod red. W. Gaworeckiego, Z. Mroczyńskiego, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, Gdańsk 2008.
- Borowicka A. (red.), *Sprawnie dla niepełnosprawnych: profesjonalna obsługa turysty niepełnosprawnego*, praca zbiorowa, Forum Turystyki Regionów, Szczecin 2008.
- Cygan K., *Turystyka osób niepełnosprawnych w Polsce* [w:] *Osoby niepełnosprawne w turystyce*, pod red. R. Ziółkowskiego, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2010.
- Gałkowski A.E., *Wpływ dostępności bazy noclegowo-żywnieniowej, obiektów dóbr kulturalnych, komunikacji i innych obiektów użyteczności publicznej na uprawianie turystyki przez niepełnosprawnych* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995.
- Gordon A., Zdebski J., *Integracyjna rola krajoznawstwa i turystyki osób niepełnosprawnych w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym* [w:] *Krajoznawstwo i turystyka osób niepełnosprawnych*, pod red. F. Midury, J. Żbikowskiego, PWSZ, Biała Podlaska 2005.
- Haftek I., Haftek J., *Turystyka i rekreacja jako ważne elementy rehabilitacji medycznej* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995.
- Hendzel J.K., *Rola turystyki i krajoznawstwa w rehabilitacji i integracji społecznej osób niesłyszących* [w:] *Krajoznawstwo i turystyka osób niepełnosprawnych*, pod red. F. Midury, J. Żbikowskiego, PWSZ, Biała Podlaska 2005.
- Kaczmarczyk E., *Znaczenie turystyki dla osób niepełnosprawnych* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995.
- Kaganek K., *Bariery uprawiania turystyki przez osoby niepełnosprawne w zależności od wybranych uwarunkowań* [w:] *Społeczne uwarunkowania dobrostanu w niepełnosprawności*, pod red. K. Markockiej-Mączki, NeuroCentrum, Lublin 2011.
- Kaganek K., *Turystyka osób niepełnosprawnych w aspekcie wybranych uwarunkowań*, EAS, Kraków 2009.
- Łobożewicz T., *Turystyka i rekreacja ludzi niepełnosprawnych*, WSE, Warszawa 2000.
- Łobożewicz T., *Wpływ turystyki i rekreacji na przywracanie sprawności psychofizycznej osób o specjalnych potrzebach* [w:] *Postęp w turystyce na rzecz osób o specjalnych potrzebach*, pod red. J. Ślężyńskiego, W. Petryńskiego, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Krakowie, Kraków 1995.
- Potejko D., *Zadania realizowane przez samorząd terytorialny na rzecz niwelowania barier w przestrzeni miasta Poznania* [w:] *Niepełnosprawni w przestrzeni miejskiej*, pod red. Z. Woźniaka, Wydawnictwo Miejskie, Poznań 2005.
- Skalska T., *Turystyka osób niepełnosprawnych: ograniczenia i możliwości rozwoju*, WSH-GIT, Warszawa 2004.
- Skalska T., *Turystyka osób niepełnosprawnych* [w:] *Nowe wyzwania edukacji turystycznej. Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych. Turystyka osób niepełnosprawnych*, pod red. A. Dłużewskiej, Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie, Warszawa 2011.

„Życie jest jedno i warto je przeżyć najpełniej jak się da” – rozmowa z Jankiem Melą

Przez lata był Pan TYM Jankiem od wypraw na bieguny ziemi. A kim jest Janek, który patrzy w lustro w 2023 roku?

Wyprawy z Markiem Kamińskim na bieguny północny i południowy odbyły się w 2004 roku, czyli niemal 20 lat temu. I choć to były dla mnie kroki milowe zarówno w przełamywaniu barier kondycyjnych, mentalnych, jak i na polu

samoakceptacji, to przez te lata dużo się wydarzyło. Trochę podróżowałem po świecie, podejmując się różnych wyzwań, by na takim polu udowodnić, że niepełnosprawność nie musi oznaczać końca aktywnego czy szczęśliwego życia. Później, przez 12 lat, prowadziłem fundację Poza Horyzonty wspierającą osoby po amputacjach, ale na wszystko jest w życiu czas i miejsce. Teraz realizuję się jako mąż i ojciec, a to nie lada wyzwa-

nie. Dużo satysfakcji dają mi też spotkania z ludźmi – na uniwersytetach, w firmach, w szpitalach, w zakładach karnych. Są bardzo różne, tak jak my wszyscy jesteśmy różni. Często jednak sprowadza się do tego, że wszyscy chcemy kochać i być kochani, mieć prawo do pracy, czas na pasje i marzenia. Mimo różnic mnóstwo nas łączy.

Wróćmy na chwilę do wydarzeń sprzed lat. Jak wyglądały przygotowania do wypraw i ich przebieg? Co było dla Pana najtrudniejsze?

Marek Kamiński zawsze powtarzał, że droga jest dużo ważniejsza niż cel. Doświadczyłem tego przy wyprawach, bo pierwsza wyprawa na bieguna północny, sam marsz w kierunku bieguna, trwał 10 dni. Natomiast przygotowania trwały ponad 1,5 roku. Ja musiałem dużo trenować, ale jak słusznie kiedyś zauważyła moja mama, przygotowania do tej wyprawy były dla mnie doskonałą rehabilitacją. Trzeba było znaleźć partnerów

i sponsorów, którzy uwierzyli w sens tego projektu. Całość była pełna niepewności. Wiadomo, każdy sukces ma wielu ojców, ale droga do sukcesu już taka piękna nie jest. Najtrudniejsze było dla nas mierzenie się z ludzką mentalnością, czyli z częstymi przekonaniem, że ta wyprawa jest niemożliwa do realizacji, że to porywanie się z motyką na słońce, że osoba z niepełnosprawnością nie powinna tak ryzykować. My jednak wytrwale dążyliśmy do swego i nie podejmowaliśmy zbytecznego ryzyka, tylko dobrze zaplanowaliśmy ten projekt. Dobry plan i wytrwałość to podstawa.

Czy tamte wyprawy to dowód na to, że niemożliwe nie istnieje?

Kiedyś zwykłem mówić, że niemożliwe nie istnieje. Dziś już nie do końca się z tym zgadzam – będąc w pełni szczerym, uważam, że są pewne rzeczy niemożliwe, ale spośród tych, które tak nazywamy, jakieś 90–95% to głównie wymówki.

Nie każdy przebiegnie maraton. Nie każdy musi to robić. U mnie również niektóre przedsięwzięcia kończyły się fiaskiem i są to bardzo cenne doświadczenia. Czasem nawet cenniejsze niż sukcesy. Ważne jednak, by się nie zrażać, gdy coś nam nie wychodzi. Czasem próbować do skutku, a czasem zmienić plan, ale się nie poddawać. Życie jest jedno i warto je przeżyć najpełniej, jak się da. A do tego często potrzebny jest drugi człowiek. Mi nic wielkiego nie udałoby się samemu.

Powiedział Pan kiedyś: „Niepełnosprawność to stan ciała, a kalectwo to stan ducha, który załamuje się pod wpływem fizycznych ograniczeń”. Czy te definicje są nadal aktualne?

Jak najbardziej. Nie oszukujmy się, niepełnosprawność stanowi pewne utrudnienie. Nie

próbuję nikomu wmówić, że bez ręki i nogi żyje się łatwiej. Ale nauczyłem się, by tych ograniczeń nie traktować jako wymówek, a muszę przyznać, że na początku tak robiłem. Wydawało mi się, że skoro niektórych rzeczy nie jestem w stanie zrobić tak jak inni, to nie zrobię ich wcale. A obserwując ludzi, którzy zmagają się z poważniejszymi ograniczeniami niż ja, a mimo to robią w życiu oddechane rzeczy, zapragnąłem żyć jak oni. Zdałem sobie sprawę, że dużo leży w moich rękach (czy tam w jednej ręce). Na to, co się już stało, nie mam wpływu, ale mam wpływ na to, co przede mną. A tutaj podstawą jest głowa, czyli nastawienie. Scott Hamilton powiedział kiedyś, że jedyną prawdziwą niepełnosprawnością jest złe nastawienie. Idąc z tą myślą, staram się skupiać na moich możliwościach, a nie na ograniczeniach i tym dzielić się z innymi.

Wyprawa na bieguny czy bycie ojcem – co jest dla Pana większym wyzwaniem?

To są oczywiście zupełnie inne płaszczyzny życia, ale czasem na spotkaniach śmieję się, że te wszystkie wyprawy, w których miałem okazję uczestniczyć, były w gruncie rzeczy przygotowaniami do tej najtrudniejszej, ale i najpiękniejszej wyprawy, jaką jest rodzicielstwo. W obu sytuacjach trzeba mieć cały czas oczy dookoła głowy, jednak podróż na szczyt w dużej mierze odbywa się w milczeniu i skupieniu na celu, a przy dzieciach staramy się z żoną nie być milczącymi towarzyszami podróży, ale cały czas dawać poczucie ciepła i wsparcia. Jak to nie raz mówi Marek Kamiński, każdy ma swój biegun. I każdy, kto decyduje się na rodzicielstwo, według mnie zasługuje na medal.

Jak dzisiaj aktywny jest Janek Mela?

Te wyzwania sportowe, które są za mną, takie jak maraton i triathlon, pozostawiają jakiś element kondycji długodystansowej, ale muszę się uderzyć w pierś i przyznać, że obecnie rower wisi u mnie na ścianie i bardziej się kurzy, niż zdieńra opony w trasie. Rodzina pochłania mnóstwo czasu, ale nie chcę teraz traktować tego jako wymówki, bo sam przecież opowiadam o tym, że większość naszych ograniczeń to tylko wymówki, którymi nie powinniśmy się usprawiedliwiać. Dlatego kończę ten wywiad i idę pobiegać – choćby to było tylko podbiegnięcie do tramwaju, jadąc odebrać córkę z przedszkola.

Rozmowę przeprowadziła absolwentka UR Paulina Molicka.

Co nowego w prawie? Nowe świadczenie wspierające dla osób z niepełnosprawnością od 1 stycznia 2024 r.

dr Ewa Bonusiak

radca prawny, pracownik dydaktyczny
Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu
Rzeszowskiego w Instytucie Nauk Praw-
nych, konsultant ds. osób niepełnospraw-
nych Kolegium Nauk Społecznych UR

Od 1 stycznia 2024 r. zacznie obowiązywać nowa ustawa o świadczeniu wspierającym¹, która zmienia warunki pomocy osobom z niepełnosprawnościami z potrzebą wsparcia. Jest to nowa forma pomocy, która kierowana jest bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnością (od ukończenia 18 roku życia), a nie, jak dotychczas, do jej opiekuna. Wprowadzone w ustawie świadczenie wspierające jest świadczeniem finansowym, które ma na celu wsparcie osób o niższych dochodach w zakresie pokrywania podstawowych potrzeb życiowych.

Świadczenie wspierające będzie wprowadzane etapami (o czym poniżej), lecz istnieje także możliwość pozostania w poprzednim systemie pomocy i decyzja w tym zakresie należy do osób zainteresowanych. Wysokość świadczenia wspie-

rającego wynosić będzie od 40 proc. do 220 proc. renty socjalnej, tj. obecnie od 635 zł do 3495 zł, wg następującej skali:

- 1) 220% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 95 do 100 punktów w skali potrzeby wsparcia (około 3495 zł wyliczone w odniesieniu do wysokości renty socjalnej z 2023 r.);
- 2) 180% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 90 do 94 punktów w skali potrzeby wsparcia;
- 3) 120% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 85 do 89 punktów w skali potrzeby wsparcia;
- 4) 80% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 80 do 84 punktów w skali potrzeby wsparcia;
- 5) 60% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 75 do 79 punktów w skali potrzeby wsparcia;
- 6) 40% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 70 do 74 punktów w skali potrzeby wsparcia.

¹ Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym, Dz.U. z 2023 r., poz. 1429.

O liczbie punktów zadecyduje zdolność danej osoby do samodzielnego wykonywania określonych czynności lub zadań związanych z codziennym funkcjonowaniem, o czym decydować będą wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności. Kwalifikacja do świadczenia obejmuje m.in. kwestionariusz samooceny (wypełnia osoba niepełnosprawna), wywiad bezpośredni oraz obserwację zespołu.

Jak już zostało wspomniane, omawiana ustawa wejdzie w życie 1 stycznia 2024 r., jednak w przypadku niektórych osób z niepełnosprawnością jej wejście będzie odroczone w czasie. Tak więc:

- od 1 stycznia 2024 r. – świadczenie wspierające będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami z ustalonym poziomem potrzeby wsparcia od 87 do 100 pkt;
- od 1 stycznia 2025 r. – świadczenie wspierające będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami z ustalonym poziomem potrzeby wsparcia od 78 do 86 pkt;
- od 1 stycznia 2026 r. – świadczenie wspierające będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami z ustalonym poziomem potrzeby wsparcia od 70 do 77 pkt.

Wyjątkiem od tak określonego ustawą harmonogramu wejścia w życie ustawy jest art. 64 ustawy, zgodnie z którym osoba wymagająca opieki:

- 1) na którą przyznano na podstawie przepisów dotychczasowych prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego albo zasiłku dla opiekuna,
  - 2) na którą przyznano prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie nowego, obowiązującego od 1 stycznia 2024 r. brzmienia ustawy o świadczeniach rodzinnych
- będzie mogła otrzymać świadczenie wspierające od dnia 1 stycznia 2024 r., także w przypadku, gdy w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie niższym niż 87 punktów w skali potrzeby wsparcia.

Wniosek o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego będzie można złożyć do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast wnioski o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (województwo).

W kontekście wspomnianego wcześniej wyboru między nowym świadczeniem wspierają-

cym a wcześniej obowiązującymi regulacjami należy podkreślić, że złożenie wniosku o świadczenie wspierające przez uprawnioną osobę z niepełnosprawnością powoduje utratę przez opiekuna prawa do „starego” świadczenia pielęgnacyjnego. Opiekunom, którzy nie podejmą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielania wsparcia osobie uprawnionej do świadczenia wspierającego, wspólnie z nią zamieszkującemu i gospodarującemu, ZUS będzie jedynie opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Ustawa o świadczeniu wspierającym zmieniła również art. 17 ust. 1 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych². Obecnie przywołany przepis stanowi: „Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359 oraz z 2022 r., poz. 2140) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom,
- 3) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 4) rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego

■ jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18 roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji”³.

W konsekwencji nowa regulacja znosi, obowiązujący w obecnym stanie prawnym, zakaz łączenia prawa do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego przez opiekuna z podjęciem przez niego

² Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 390.

³ Art. 43 ustawy o świadczeniu wspierającym.

pracy zarobkowej. Omawiane świadczenie będzie przysługiwało tylko do osiągnięcia pełnoletności przez osobę z niepełnosprawnością. Jednak opiekunowie, którzy mają prawo do „starego” świadczenia pielęgnacyjnego, mogą je pobierać dalej na obecnych zasadach. Oznacza to, że nadal obowiązują je będzie zakaz pracy przy jego pobieraniu.

Rodzinie zastępczej i osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka sprawującym opiekę nad więcej niż jedną osobą w wieku do ukończenia 18 roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, wysokość świadczenia pielęgnacyjnego została podwyższona o 100% na drugą i każdą kolejną osobę, nad którą sprawowana jest opieka.

W nowym brzmieniu ustawy ustawodawca określa także sytuacje, kiedy świadczenie pielęgnacyjne nie będzie przysługiwać, tzn. wtedy, gdy:

- osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna;
- osoba wymagająca opieki została umieszczona lub przebywa w domu pomocy społecznej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym lub schronisku dla nieletnich;
- osoba wymagająca opieki jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
- na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;

- na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna.

Wniosek o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na dziecko umieszczone w pieczy zastępczej będą mogły złożyć wyłącznie odpowiednio: rodzina zastępcza, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka, dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektor regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektor interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. Wniosek ten składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania (albo w ośrodku pomocy społecznej lub w innej jednostce organizacyjnej gminy, jeżeli to właśnie im przekazana została w danej gminie realizacja świadczeń rodzinnych).

Warte podkreślenia jest także to, że świadczenie wspierające nie odbiera prawa do renty socjalnej i przysługuje bez względu na osiągnięty przez osobę niepełnosprawną dochód. Dodatkowo jest wolne od podatku dochodowego i jak przy tego typu świadczeniach nie podlega egzekucji.

Ponadto świadczenie wspierające nie przysługuje, jeżeli osoba uprawniona zostanie umieszczona w domu pomocy społecznej, w rodzinnym domu pomocy, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym albo schronisku dla nieletnich.

Przywołana ustawa o świadczeniu wspierającym wprowadza ważną zmianę w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnością. Świadczenie pielęgnacyjne jest wypłacane przede wszystkim opiekunowi osoby z niepełnosprawnością do ukończenia 18 roku życia, natomiast w momencie uzyskania przez nią pełnoletności nabywa ona prawo do renty socjalnej, świadczenia uzupełniającego i do nowego świadczenia wspierającego. Ponadto nowe świadczenie wspierające nie opiera się na genezie niepełnosprawności lub na orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, ale uwzględnia poziom potrzeby wsparcia – im większe potrzeby, tym wyższa pomoc finansowa.

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w narciarstwie alpejskim i snowboardzie, Poronin 2023

Sportowe osiągnięcia studentów z niepełnosprawnościami reprezentujących BON i KU AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego

**dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster,
prof. UR**

Kolegium Nauk Medycznych, Instytut Nauk o Zdrowiu, pełnomocnik rektora ds. osób z niepełnosprawnościami, amatorka sportów wodnych, trener pływania, instruktor WOPR, instruktor narciarstwa

Rok akademicki 2022/2023 był po raz kolejny udany dla studentów sportowców reprezentujących Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Klub Uczelniany AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wzięli udział w kilku ogólnopolskich i jednej wojewódzkiej imprezie sportowej.

26 listopada 2022 r. na pływalni ROSiR w Rzeszowie odbyły się Akademickie Mistrzostwa Województwa Podkarpackiego w **pływaniu** kobiet i mężczyzn edycja 2022/23. Gospodarzem mistrzostw był KU AZS WSiz Rzeszów. Po

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w pływaniu, Poznań 2023

raz pierwszy na tego typu zawodach rozegrano konkurencje dla studentów z niepełnosprawnościami. BON i KU AZS UR reprezentowały 2 zawodniczki i 4 zawodników, a byli to: Aleksandra Łoboda (studentka V roku kierunku dietetyka), Barbara Nowak (studentka IV roku na kierunku lekarskim), Paweł Biernacki (student VI roku na kierunku lekarskim), Marcin Maruszak (student I roku na kierunku lekarskim), Gracjan Nowak (student I roku na kierunku wychowanie fizyczne), Sebastian Majewski (student I roku studiów uzupełniających na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna).

Wszyscy zawodnicy podczas tych zawodów pobili swoje rekordy życiowe i zdobyli medale w swych kategoriach.

W dniach 25–27 listopada 2022 r. w Gdańsku odbyła się kolejna edycja Integracyjnych Mistrzostw Polski AZS w **tenisie stołowym**. BON oraz KU AZS UR reprezentowały 4 zawodniczki i 2 za-

wodników: Wioletta Bator (studentka I roku studiów uzupełniających kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna), Anna Bober (studentka IV roku kierunku technologia żywności i żywienia człowieka), Klaudia Pachuta (studentka I roku studiów uzupełniających kierunku sztuki wizualne), Anna Wiktor (studentka IV roku kierunku prawo), Patryk Bem (student III roku kierunku administracja) oraz Aleksander Winiarski (student III roku na kierunku administracja). W Gdańsku w swoich kategoriach Klaudia Pachuta zdobyła złoty medal, Wioletta Bator srebrny medal, Anna Wiktor zajęła IV miejsce, Anna Bober była V. Studenci zaś zajęli kolejno V i VI miejsce. Dużym sukcesem było zajęcie przez reprezentantów UR III miejsca w punktacji drużynowej.

Na co dzień studenci trenują pod okiem trenera mgra Feliksa Kordysia, który jednocześnie jest trenerem reprezentacji Polski osób niepełnosprawnych w tej dyscyplinie.

W dniach 2–4 marca 2023 r. w Poroninie odbyły się Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w **narciarstwie alpejskim i snowboardzie**. BON oraz KU AZS UR reprezentowało dwoje studentów: Wioletta Bator (studentka I roku studiów

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w tenisie stołowym, Gdańsk 2022

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w pływaniu, Poznań 2023

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w narciarstwie alpejskim i snowboardzie, Poronin 2023

magisterskich kierunku dziennikarstwo) oraz Paweł Biernacki (student VI roku kierunku lekarskiego). Zarówno student, jak i studentka zajęli drugie miejsca w swoich kategoriach. Był to udany debiut reprezentantów UR na tego typu imprezie. Należy dodać, że Wioletta Bator uczyła się jazdy na nartach podczas obozów szkoleniowych organizowanych przez BON UR.

W dniach 12–14 maja 2023 r. na pływalni Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się VII edycja Integracyjnych Mistrzostw Polski AZS w **pływaniu**. W zawodach wzięło udział około 80 uczestników reprezentujących kluby uczelniane AZS.

BON i KU AZS UR reprezentowało 7 studentów, którzy po raz kolejny nie zawiedli. Debiu-

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w tenisie stołowym, Gdańsk 2022

Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w narciarstwie alpejskim i snowboardzie, Poronin 2023

tująca na tego typu zawodach Barbara Nowak (studentka IV roku na kierunku lekarskim) zdobyła I miejsce na dystansie 25 m stylem dowolnym oraz II miejsce na dystansie 50 m stylem grzbietowym, natomiast Aleksandra Łoboda (studentka V roku studiów magisterskich na kierunku dietetyka) wywalczyła II miejsce na dystansie 25 m oraz II miejsce na dystansie 50 m stylem dowolnym. Klaudia Pachuta (studentka I roku studiów uzupełniających na kierunku sztuki wizualne) zdobyła I miejsce na dystansie 25 m stylem dowolnym oraz III miejsce na dystansie 50 m stylem grzbietowym. Medalu nie udało się zdobyć Wioletcie Bator (studentce I roku studiów uzupełniających na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna), mimo tego, że na zawodach pobiła swoje rekordy życiowe.

Wśród mężczyzn z sukcesem debiutowali Gracjan Nowak (student I roku na kierunku wychowanie fizyczne), zdobywając II miejsce na dystansie 50 m stylem klasycznym i III miejsce na dystansie 25 m stylem dowolnym, oraz Patryk Bem (student III roku na kierunku administracja), zdobywając I miejsce na dystansie 50 m stylem

klasycznym i II miejsce na dystansie 25 m stylem dowolnym.

Reprezentanci UR wzięli również po raz pierwszy udział w wyścigach sztafetowych. Sztafeta męska w składzie: Paweł Biernacki (student VI roku na kierunku lekarskim), Gracjan Nowak, Patryk Bem i Dominik Dendura (absolwent UR) płynąca na dystansie 4 x 25 m stylem dowolnym zajęła 2 miejsce.

Studenci na co dzień trenują pod okiem trenerów: dr hab. Iwony Tabacek-Bejster, prof. UR oraz mgr Artura Szymańskiego.

Studenci z niepełnosprawnościami UR brali również udział w Integracyjnych Mistrzostwach Polski AZS w boccii, ale nie odnieśli podczas nich większych sukcesów.

W roku akademickim 2022/23 sportowcy podczas Integracyjnych Mistrzostw Polski AZS zdobyli w sumie 16 medali, w tym 4 złote, 9 srebrnych oraz 3 brązowe.

Dziękujemy za zaangażowanie, gratulujemy sukcesów oraz liczymy na medale w roku akademickim 2023/24.

Obóz zimowy BON Ustroń 2023

Obozy sportowo-szkoleniowe z BON UR

**dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster,
prof. UR**

W dniach 11–18 lutego 2023 r. odbył się obóz szkoleniowy dla studentów z orzeczeniem o niepełnosprawności i wolontariuszy Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami Uniwersytetu Rzeszowskiego. Podczas obozu część studentów odbyła szkolenie narciarskie w grupach o różnym stopniu zaawansowania. Osoby mające przeciwwskazania do jazdy na nartach spędzały czas równie aktywnie (spacery, nordic walking, tenis stołowy, bilard). Studenci korzystali również z kąpeli solankowych. Na obozie odbyły się też warsztaty z kompetencji

miękkich oraz został przeprowadzony wykład na temat bezpieczeństwa w górach. Wykład przeprowadził p. Tomasz Puczyłowski – ratownik Grupy Beskidzkiej GOPR. Podczas obozu zorganizowano wycieczkę do Wisły. Studenci między innymi odwiedzili galerię „Sportowe trofea Adama Małysza” oraz zobaczyli skocznnię narciarską. Wzięli również udział w kuligu oraz kolacji z regionalną muzyką. Obóz po raz kolejny odbył się bez żadnych kontuzji, za co należą się podziękowania kadrze.

W czasie tegorocznej przerwy wakacyjnej Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami Uniwersytetu Rzeszowskiego jak co roku zorganizowało obozy sportowo-szkoleniowe dla studentów z niepełnosprawnościami i wolontariuszy UR.

Obóz zimowy BON Ustroń 2023

Pierwszy obóz odbył się w dniach 15–22 lipca 2023 r. w miejscowości Polańczyk. Główną część obozu stanowiły aktywności w wodzie i na wodzie, takie jak pływanie na wodach otwartych, żeglarstwo, kajakarstwo i rowery wodne. Podczas tych zajęć studenci byli szkoleni i asekurowani przez instruktorów WOPR i trenerów pływania – prof. UR Iwonę Tabaczek-Bejster oraz prezesa Bieszczadzkiego WOPR mgra Artura Szymańskiego. Tradycyjnie już korzystali z bazy BWOPR w Polańczyku. Studenci odbyli wycieczkę pieszą na Połoninę Wetlińską, natomiast osoby, którym względy zdrowotne nie pozwalają na tego typu aktywność, uczestniczyły w górskim rajdzie samochodowym. Rozegrany został również turniej w kręgle. W tym roku udało się dodatkowo zorganizować przejazd koleją gondolową nad Zalewem Solińskim, wycieczkę łodziami o napędzie elektrycznym oraz rejs statkiem.

Obóz zimowy BON Ustroń 2023, wycieczka do Wisły

Obóz letni BON Wierchomla 2023, wycieczka na Jaworzynę Krynicką

Drugi obóz sportowy odbył się w dniach 6–12 sierpnia 2023 r. w Wierchomli niedaleko Piwnicznej w Beskidzie Sądeckim. Podczas obozu studenci odbyli wycieczki piesze do górskiego schroniska turystycznego PTTK Bacówka nad Wierchomlą, wycieczkę do Krynicy-Zdroju połączoną z wizytą w pijalni wód mineralnych i wyjazdem na Jaworzynę Krynicką.

Atrakcyjnym punktem obozu była wycieczka na rowerach elektrycznych Piwniczna – Muszyna

Obóz letni BON Wierchomla 2023

Obóz letni BON Wierchomla 2023

– Piwniczna. Ci studenci, którzy ze względów zdrowotnych nie jeżdżą na rowerze, odbyli wycieczkę do ogrodów sensorycznych w Muszynie. Nie zabrakło też innych aktywności, a były to zajęcia sportowe z tenisa ziemnego, badmintonu, pływania, frisbee, zajęcia z komunikacji interpersonalnej. Rozegrany został też turniej w tenisie stołowym.

Ostatni wakacyjny wyjazd dla studentów z niepełnosprawnościami i wolontariatu zorganizowano w dniach 9–16 września w Dąbkach nad

Obóz letni BON Polańczyk 2023

Bałtykiem. Tego roku nad morzem dopisała piękna pogoda, co pozwoliło na plażowanie, a nawet kąpiele w morzu. Podczas obozu studenci odbyli wycieczkę do Kołobrzegu i Darłówka. Organizowane były wycieczki rowerowe, wycieczki piesze, nordic walking, odbyły się treningi i rozegrano turniej w bule.

Obóz letni BON Polańczyk 2023

Obóz letni BON Dąbki 2023

Wszystkie dyscypliny sportu, których studenci uczą się i doskonalą podczas tego typu obozów, przekładają się na udział i zdobywane medale w Integracyjnych Mistrzostwach Polski AZS.

Zachęcam wszystkich studentów, którzy jeszcze nie wyjeżdżali z BON UR, do udziału w obo-

zach, gdyż można na nich poprawić swoją kondycję fizyczną, nauczyć się nowych rzeczy, zwiedzić piękne miejsca i znaleźć przyjaciół.

W imieniu swoim i kadry obozów chciałam serdecznie podziękować wolontariuszom za pomoc i życzliwość.

Obóz letni BON Dąbki 2023, gra w boule na plaży

Obóz letni BON Dąbki 2023

Obóz letni BON Polańczyk 2023, wycieczka na Połoninę Wetlińską

„Zanurzeni w przygodzie”, czyli wspomnienia z obozu sportowo-szkoleniowego w Polańczyku

Łukasz Grabarz

student II roku studiów uzupełniających
magisterskich na kierunku dziennikarstwo
i komunikacja społeczna UR

Są miejsca, do których jak już raz przyjedziesz, to po prostu nigdy nie chcesz z nich wyjeżdżać. Ja tak mam z Polańczykiem. W tym roku po raz drugi

miałem przyjemność uczestniczyć w obozie sportowo-szkoleniowym organizowanym przez Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami działające przy Uniwersytecie Rzeszowskim. Dzięki temu 18 osób niepełnosprawnych mogło przeżyć niezapomniane wakacje. Przez pierwsze trzy dni bardzo dużo czasu spędzaliśmy „na wodzie”, ponieważ Bieszczady przywitały nas piękną pogodą. Dzięki Pani Profesor Iwonie Tabacek i Panu Arturowi Szymańskiemu woda dla nikogo nie była proble-

mem. Już pierwszego dnia zaliczyłem delikatny rozruch – przebieżkę ok 5 km do kei, przy której mieści się baza WOPR-u. To miejsce było dla nas bazą wypadową przez cały obóz.

Mieści się tam całe mnóstwo atrakcji także dla młodszych miłośników Soliny (to tak na wypadek, gdyby ktoś chciał z rodzeństwem przyjechać), np. boisko do gry w siatkówkę plażową, duży baldachim z leżaczkami, gdzie można odpocząć w zacienionym miejscu, poza tym animatorzy organizują czas dla dzieci. Właśnie tam wysłuchaliśmy kilku informacji na temat zapory solińskiej oraz specyfiki zalewu.

Szczęśliwy zbieg okoliczności sprawił, że w Polańczyku trwał właśnie festiwal kabaretowy, więc poszliśmy na niego całą grupą. VII Solińską Noc Kabaretową prowadził Kabaret Czwarta

Fala i choć niewątpliwie robił to świetnie, to i tak uważam, że nasza studencka grupa kabaretowa, którą stworzyliśmy w przeciągu chwili, przebijała kabareciarzy o kilka klas! Niestety, nie zgłosiliśmy swojego udziału, dlatego musieliśmy się zadowolić drugoplanową rolą w tym kabarecie 😊.

Nazajutrz o 9:30 byliśmy już przy bazie. Mieliśmy w planie dopłynąć na wyspę. Jestem pełen podziwu dla grupy „zaawansowanej”, która zrobiła to wplaw i nawet nie wyglądała na zmęczoną.

Miałem to szczęście, że siedziałem na dziobie motorówki napędzanej silnikiem Yamaha wraz z Panem Szymańskim i asekurowaliśmy grupę pływaków, będąc obok na wypadek, gdyby komuś zabrakło sił. Trzecia część grupy uczyła się podstaw żeglowania: wiązania węzła, stawiania żagla, niestety załoga nie miała do tego zbyt wie-

lu okazji, ponieważ nie wiało i musieli wracać na silnikach.

Na brzegu mogliśmy ochłodzić się w Solinie i nabrać sił przed dalszym żeglowaniem. Żeglarskiej atmosfery dopełnił lokalny bard żeglujący wraz z rodziną. Pojawiła się gitara i byliśmy świadkami koncertu zagranego z pokładu łodzi. Wszyscy razem śpiewaliśmy szanty.

Po południu pogoda spłatała nam figła, dlatego musieliśmy odłożyć wyjście na punkt widokowy Polańczyka na inny termin, ale my nie zwalnialiśmy tempa! Deszczowe popołudnie wykorzystaliśmy na atrakcje oferowane przez hotel, w którym byliśmy zakwaterowani. Dla mnie oznaczało to pierwsze wejście na basen od trzech lat! Muszę przyznać, że było to dziwne doświadczenie, ponieważ po wejściu do wody ręce zamiast „pójść do żabki”, powędrowały gdzieś w okolice klatki piersiowej. Trener powiedział, że to normalne. Zrobiłem kilka ćwiczeń na „czucie wody” i po chwili wszystko się uspokoiło, a po kilku minutach czułem się już jak „ryba w wodzie”.

We wtorek znowu byliśmy podzieleni na grupy: „grupa Speed” wyszła na Połoninę Wetlińską, a ja w doborowym towarzystwie wyruszyłem dziupami na bezdroża „śladami Watahy”¹. Pamiętam, jak jako dziecko byłem zafascynowany serią filmów o amerykańskich kierowcach dziupów, którzy wjeżdżali tymi autami w najbardziej niedostępnej dzicz. Wtedy, te kilkanaście lat temu, nie pomyślałbym, że sam będę miał okazję doświadczyć takiej jazdy!

Trasa przejazdu wiodła przez Myczkowce. Mieliśmy okazję zobaczyć Jezioro Myczkowskie, dużo mniejsze od Soliny. Jest to sztuczny zbiornik, który powstał w latach 1921–1925. Pełni rolę zbiornika retencyjnego, tzn. ma za zadanie wyrównanie poziomu wody w zaporze. Woda w tym jeziorze pobierana jest z samego dna Soliny, jest bardzo zimna i nie można się w niej kąpać.

Od jeziora jeszcze parę kilometrów pojechaliśmy asfaltem, ale potem zaczęła się już prawdziwa jazda po lesie i bieszczadzkiem błocie. To jeszcze nie koniec! Miałem wrażenie, że panowie kierowcy (zawsze w teren jeździ się na dwa lub więcej dziupów) dopiero się rozkręcili! W pewnym momencie kazali nam zasunąć szyby, bo będziemy przeprawiać się przez rzekę! To była niesamowita jazda dla prawdziwych chłopców i twardych

¹ Chodzi o polski serial o przemyśle i pracy staży granicznej (2014–2020) z Leszkiem Lichotą w roli głównej.

dziewczyn 😊. Potem wjechaliśmy do kamieniołomu w Bóbrce. To właśnie w tym miejscu kręcili drugi odcinek drugiego sezonu „Watahy”.

Panowie kierowcy-przewodnicy zdradzili nam nieco ciekawostek o serialu, który w całości

był kręcony na terenie Bieszczad (muszę nadrobić zaległości filmowe). Ci z was, którzy serial oglądali, zapewne wiedzą, że scena nad kamieniołomem miała być sceną dzienną, no ale jak to na planie bywa, trwało to dłużej i trzeba było montować na zboczach ogromne lampy. Co ciekawe, do kamieniołomu nie wjedzie żaden samochód osobowy, więc ekipa musiała wynająć dżipy. Kręcenie 90-sekundowej sceny trwało niemal 24 godziny, a nasz przewodnik wykonał w tym czasie ponad 50 kursów z aktorami. Przerwy mieli tylko na jedzenie i zdjęcie makijażu. Jak widać, aktorstwo to nie tylko czerwone dywany i blask flaszki, ale również ciężka praca. Po południu zrobiliśmy krótki spacer na punkt widokowy w oczekiwaniu, aż grupa wetlińska skończy „atak szczytowy”.

Wieczorem również nie było czasu na nudę. Rozegraliśmy zaciekły turniej w kręgle.

Podczas dwóch ostatnich dni prawie cały czas spędzaliśmy na wodzie, chcąc maksymalnie wykorzystać sprzyjającą pogodę.

W tym czasie odbyła się również wycieczka, podczas której mogliśmy przejechać się oddaną rok wcześniej kolejką gondolową i obserwować zaporę „z lotu ptaka”. Przejazd taką kolejką trwa siedem minut. Wjazd do wagoników jest dostosowany dla osób poruszających się na wózkach, ale żeby dostać się do punktu odjazdów, trzeba pokonać 3-nitkowy, bardzo stromy podjazd, więc radzę zabrać silnych wolontariuszy lub kogoś z rodziny.

Dodatkowo po raz pierwszy w życiu miałem okazję przepłynąć się statkiem elektrycznym kabinowym.

Ze zdumieniem odkryłem, że zasilanie jest podobne jak w rowerach elektrycznych: również są trzy stopnie napędu, a prędkość jest podawana w kilometrach na godzinę, a nie np. w węzłach jak w klasycznych statkach.

Wyjazd do Polańczyka nie byłby taki sam bez rejsu 3-pokładowym statkiem „Komandor”, którym Pan Heniu od wielu lat przewozi pasażerów, opowiadając ciekawostki na temat zatopionego lasu, niedźwiedzi zamieszkujących te tereny i ludzi. Jedni w Bieszczadach odnaleźli spokój i nie przeszkadza im, że do najbliższego miasta jest kilkanaście kilometrów, a do szkoły czy pracy trzeba jeździć okrężną drogą konno lub łodzią, drugim tęskno jednak do supermarketów i cywilizacji. Muszę przyznać, że słyszałem te opowieści już kiedyś, ale mają w sobie tak wiele humoru i uroku, że na pewno jeszcze wrócę na pokład tego statku.

Obóz letni BON Polańczyk 2023, wyprawa offroadowa

Piątek był ostatnim pełnym dniem obozu. Na jego zakończenie odbyło się ognisko, podczas którego ogłoszono wyniki turnieju kręglarskiego. Gratulacje dla zwycięzców.

Chciałbym bardzo podziękować całej kadrze BON za możliwość wyjazdu na najwspanialsze wakacje 😊. Pani Profesor Iwonie Tabaczek-Bejster za możliwość wyjazdu i wspaniałą organizację, Pani Renacie Nestor za organizację ekstremalnego Off-Roadu i za pomoc na najbardziej stromych górkach, Panu dr. Robertowi Bąkowi za najlepszą kawkę w Polańczyku i przybliżenie taj-

ników laboratorium sportowego, Panu Arturowi Szymańskiemu za okiełznanie mojego strachu na wodzie oraz wiele wartościowych rozmów. Wreszcie brygadzie do zadań specjalnych z kierunku ratownictwo medyczne: Mateuszowi i Konradowi, że byliście najlepszymi wolontariuszami i za najbardziej szalone wakacje, których bez Was nie miałbym możliwości doświadczyć, Andżelice i Pawłowi za pomoc w wielu sytuacjach. Dziękuję też Dominice za 101 tańców i wspólne wypadki na molo 😊

Do zobaczenia za rok drużyno, ahoy!

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Przyjazny nURt” – rozwój dostępności UR współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
POWR.03.05.00-00-A007/19

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie w Kopenhadze i Malmo

Wizyty studyjne pracowników BON UR w 2023 r.

dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster,
prof. UR

dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak

dr Maciej Śliż

Pracownicy i współpracownicy Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami w 2023 r. odbyli trzy zagraniczne wizyty studyjne oraz jedną krajową w ramach projektu „Przyjazny nURt” – rozwój

dostępności UR współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu operacyjnego Wiedza. Edukacja. Rozwój 2014–2020 POWR.03.05.00-00-A007/19.

Pierwsza wizyta studyjna odbyła się w dniach 5–9 marca 2023 r. w dwóch dużych skandynawskich uczelniach – był to **Uniwersytet w Kopenhadze** (40 tys. studentów) oraz **Uniwersytet w Malmo** (25 tys. studentów). Uczestniczyli w niej: dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster, prof. UR – pełnomocnik rektora ds. osób z niepełnospraw-

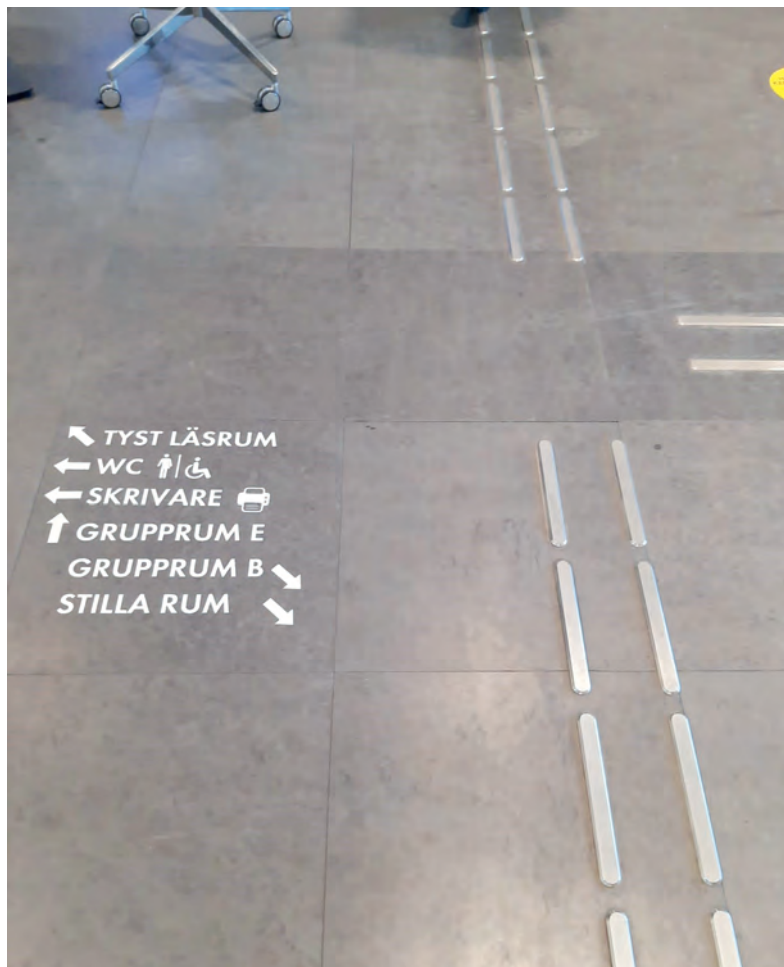

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie w Malmö

nościami, dr hab. Małgorzata Kus-Liśkiewicz, prof. UR – konsultant ds. osób niepełnosprawnych (Instytut Biologii i Biotechnologii), dr Miłosz Szczędło – konsultant ds. osób niepełnosprawnych (Studium Wychowania Fizycznego i Rekreacji) oraz mgr Renata Nestor – pracownik administracyjny BON UR.

W ramach wizyt odbyły się spotkania robocze z pracownikami jednostek zajmujących się osobami z niepełnosprawnościami. W trakcie spotkań dyskutowano na temat rozwiązań dotyczących szeroko rozumianego wsparcia studentów z niepełnosprawnościami w Danii, Szwecji i Polsce. Pracownicy UR zapoznali się również z infrastrukturą wizytowanych uczelni oraz stopniem ich dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami. Należy przyznać, że pod względem infrastruktury te dwie skandynawskie uczelnie są doskonale przystosowane nie tylko do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ale również dużo szerzej – do osób ze szczególnymi potrzebami. We wszystkich budynkach uczelni znajdowały się automatyczne drzwi pozwalające np. osobie na wózku samodzielnie dostać się do budynku, widoczne oznaczenia pomagające w swobodnym poruszaniu się po budynkach, windy, udogod-

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie w Kopenhadze

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie w Barcelonie

nienia typu wewnętrzny parking przeznaczony dla dziecięcych wózków (dla studentek będących matkami i muszących się udać z dziećmi np. do biblioteki). Specjalne wyciszone pokoje służące do egzaminowania osób ze spektrum autyzmu oraz wiele innych.

Pracownicy wizytowanych uczelni docenili inicjatywę szkoleń świadomościowych dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami przeprowadzanych dla wszystkich pracowników i studentów pierwszych roczników UR, jak również alternatywne zajęcia wychowania fizycznego, obozy sportowe organizowane dla studentów z niepełnosprawnościami oraz ich udział w krajowej rywalizacji sportowej. Duże wrażenie zrobiło też Uniwersyteckie Centrum Lekkoatletyczne.

Druga zagraniczna wizyta odbyła się w dniach 15–19 maja 2023 r. Grupa pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, pracowników i współpracowników Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR gościła w **Uniwersytecie w Barcelonie**. Uczestniczkami wizyty były: mgr Anna Kołodziej, pracownica Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR oraz konsultantki BON: dr hab. Katarzyna Walicka-Cupryś, prof. UR, dr Ewa Bonusiak i dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak.

W czasie spotkań w Uniwersytecie w Barcelonie pracownice Uniwersytetu Rzeszowskiego omówiły zadania UR realizowane na rzecz studentów z niepełnosprawnościami, przedstawiły ofertę BON. Przygotowana prezentacja stała się przyczynkiem do dyskusji i wymiany doświadczeń.

Pracownicy UR zapoznali się z rozwiązaniami wdrażanymi w UB na rzecz dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami. Uniwersytet w Barcelonie dąży do terapii specjalistycznej, głównie psychologicznej, analizy zasobów regionalnych w zakresie osiągnięcia równości i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, zarówno w grupie osób kandydujących na studia, studentów, jak i pracowników Uczelni. Wsparciem osób z niepełnosprawnościami zajmuje się **Oficina de Seguretat, Salut i Medi Ambient de la Universitat de Barcelona**.

Biuro Bezpieczeństwa, Zdrowia i Środowiska Uniwersytetu w Barcelonie działa od 2003 r. i od samego początku swojej działalności sprawuje opiekę zarówno nad kandydatami na studia, jak

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie w Barcelonie

i studentami ze szczególnymi potrzebami. Początkowo beneficjentami świadczonej pomocy byli głównie studenci z niepełnosprawnościami sensorycznymi, z czasem biorcami wsparcia są również studenci z zaburzeniami psychicznymi. Chcąc przeciwdziałać dyskryminacji i wyrównywać szanse edukacyjne, jednocześnie zachęcić osoby z niepełnosprawnościami do podejmowania edukacji na poziomie wyższym, Uczelnia gwarantowała 5% miejsc dla niepełnosprawnych kandydatów na każdym prowadzonym przez UB kierunku studiów.

Aktualnie Biuro i jego oddziały wspierają nie tylko studentów z orzeczonymi niepełnosprawnościami, ale szeroko pojętymi szczególnymi potrzebami. Do licznych zadań Biura należy między innymi: koordynowanie pomocy finansowej (wsparcie ekonomiczne), organizacja i prowadzenie mediacji celem rozwiązywania pojawiających

się problemów, wsparcia i pomocy na rzecz osób potrzebujących. Ciekawym rozwiązaniem jest terapia grupowa (trening umiejętności społecznych) adresowana do studentów z ASD (*Autism Spectrum Disorder*). Celem spotkań grupowych jest uspołecznienie studentów oraz stworzenie przestrzeni dla działania grup samopomocowych.

Biuro koordynuje również prace innych uczelni regionu w zakresie opracowania protokołów wsparcia dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Efektem tych działań jest wypracowanie jednakowych instrumentów w zakresie dostosowania wsparcia, na zasadzie równego traktowania. W konsekwencji na wszystkich uczelniach wyższych regionu studenci o takich samych potrzebach otrzymują jednolitą pomoc.

Podkreślić należy, że w Uniwersytecie w Barcelonie podejmuje się również szereg działań na rzecz innych grup defaworyzowanych, narażonych

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie w Saragossie

na dyskryminację na przykład ze względu na płeć, tożsamość, orientację płciową czy narodowość.

Z kolei pracownicy Biura wizytowanej uczelni uznali, że ciekawą inicjatywą BON UR jest organizacja szkoleń świadomościowych dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami prowadzonych dla zainteresowanych pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego i studentów pierwszych roczników oraz systematyczne wydawanie biuletynu promującego działalność BON.

Ostatnia wizyta odbyła się w dniach 2–6 października 2023 r. Brali w niej udział pracownicy badawczo-dydaktyczni Uniwersytetu Rzeszowskiego z Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej: dr Marian Rzepko oraz dr Maciej Śliż. Uczelnią goszczącą był **Universidad de Saragossa** (Hiszpania). Podczas wizyty pracownicy UR mieli możliwość poznania codziennej pracy OUAD (Oficina Universitaria de Atención a la Diversidad). Głównym

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie Wrocławskim

ym jej celem jest zagwarantowanie równych szans wszystkim studentom poprzez pełne włączenie ich w życie akademickie, a także promowanie świadomości i uwrażliwienie społeczności uniwersyteckiej na grupę osób z niepełnosprawnościami. Wizytujący mieli możliwość poznania programu pomocy dla osób z niepełnosprawnościami związanego z egzaminami wstępnymi na Uniwersytet w Saragossie, stypendiami i grantami dla studentów z niepełnosprawnościami (SEN), zatrudnieniem czy szkoleniami dedykowanymi do osób z niepełnosprawnościami.

Podczas wizyty skorzystano też z możliwości odwiedzenia Campusu Universidad de Saragossa, który w pełni dostosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ponadto odbyły się spotkania z profesorem Rafaellem de Miguel – zastępcą dziekana ds. współpracy z zagranicą Wydziału Edukacji Uniwersytetu w Saragossie

Wizyta studyjna pracowników BON w Uniwersytecie Wrocławskim

oraz Rebecą Soler Costa – pracownikiem dydaktyczno-badawczym współpracującym z Oficina Universitaria de Atención a la Diversidad przy Universidad de Saragossa.

Wizyta krajowa odbyła się w dniach 21–26 maja 2023 r. Pracownicy Uniwersytetu Rzeszowskiego z Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej dr Marian Rzepko, dr Maciej Śliż oraz mgr Katarzyna Baradziej ze Studium Języków Obcych gościli w **Uniwersytecie Wrocławskim**. W ramach wizyty pracownicy rzeszowskiej uczelni mieli możliwość wymiany doświadczeń z pracownikami Zespołu ds. Obsługi Studentów i Doktorantów z Niepełnosprawnością Uniwersytetu Wrocławskiego. W ramach wizyty przedstawiciele UR wzięli udział w licznych spotkaniach w celu poznania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnościami czy organizacji wyjazdów integracyjnych na Uniwersytecie Wrocławskim. Ponadto

mieli możliwość poznania codziennej pracy Zespołu Wsparcia Psychologicznego w Uniwersytecie Wrocławskim, m.in. podczas spotkania z panią psycholog dr Aliną Czapiłą.

Podsumowaniem był udział w konferencji V Akademickie Dni Integracyjne. Tematem przewodnim konferencji było pięć paneli tematycznych: „Ratownictwo a dostępność”, „Bezpieczeństwo a dostępność w architekturze”, „Bezpieczeństwo a dostępność w wymiarze społecznym”, „Bezpieczeństwo a dostępność w kulturze” oraz „Bezpieczeństwo i dostępność a technologia”.

Wszystkie te wizyty pozwoliły pracownikom UR na zebranie nowych doświadczeń, co na pewno zaowocuje w dalszej pracy na rzecz studentów i pracowników z niepełnosprawnościami oraz osób ze szczególnymi potrzebami.

Sprawozdanie z działalności Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR w roku akademickim 2022/2023

mgr Anna Kołodziej

dr hab. Iwona Tabaczek-Bejster,
prof. UR

dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak

Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR jest jednostką organizacyjną Uniwersytetu Rzeszowskiego, która od 13 lat pełni rolę koordynatora i organizatora większości działań podejmowanych w Uczelni na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami. Podstawowym celem tych działań, zgodnie z obowiązującymi przepisami, jest realizacja zadań związanych z zapewnieniem osobom z niepełnosprawnościami warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształcenia na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzenia działalności naukowej oraz szeroko rozumiana integracja w społeczności akademickiej.

W roku akademickim 2022/2023 zadania BON realizowane były między innymi poprzez:

- **likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych** uniemożliwiających sprawne funkcjonowanie osób z dysfunkcjami w budynkach uniwersytetu, np.:
- oznakowanie miejsc parkingowych
- przystosowanie toalet do potrzeb osób z niepełnosprawnością
- montaż pętli indukcyjnych w aulach i portierniach
- montaż systemu informacji kierunkowej dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, m.in. znaczników, piktogramów, map tyflograficznych, semaforów kierunkowych, tablic informacyjnych
- stały monitoring stanu technicznego urządzeń wspomagających osoby z dysfunkcjami narządu ruchu
- dostosowanie strony internetowej do standardów WCAG;
- **organizację transportu pomiędzy budynkami UR** dla osób z dysfunkcją narządu ruchu;
- **zapewnienie osobistych asystentów** dla osób niedowidzących, niewidomych, niesamodzielnych oraz ze znaczną niepełnosprawnością ruchową;
- **zapewnienie tłumaczy języka migowego** dla studentów słabosłyszących i niesłyszących (BON UR pomaga również osobom, które do-

Obóz letni BON Dąbki 2023

- piero rozpoczną naukę w Uniwersytecie Rzeszowskim. Kandydaci, podobnie jak już studiu-
jący, mogą skorzystać z pomocy osobistego asy-
stenta czy tłumacza języka migowego podczas
egzaminów wstępnych lub przy dopełnianiu
formalności związanych z procesem rekrutacji);
- **organizację bezpłatnych konsultacji psycho-
logicznych, logopedycznych, pedagogicznych
i fizjoterapeutycznych** również dla osób niepo-
siadających orzeczenia o niepełnosprawności;
  - **prowadzenie wypożyczalni specjalistycznego
sprzętu** wspomagającego proces uczenia się,
gdzie do dyspozycji studentów są:
    - programy komputerowe powiększająco-
udźwiękawiające tekst
    - systemy wspomagające słyszenie
    - specjalne myszki komputerowe i klawiatury
(jednoręczne i brajlowskie)
    - notesy mówiące (BraillePen)
    - powiększalniki
    - lupy elektroniczne
    - synteza mowy polskiej
    - drukarki etykiet brajlowskich
    - odtwarzacze audiobooków;
  - **wypożyczanie sprzętu sportowo-rekreacyj-
nego:**
    - sprzęt narciarski
    - kije do nordic walking
    - kije trekkingowe
    - akcesoria do nauki pływania (pasy wyporno-
ściowe, kamizelki, płetwy);
  - **wyposażenie sal wykładowych oraz biblio-
teki w urządzenia wspomagające proces dy-
daktyczny** osób z niepełnosprawnością, tj.:
    - systemy wspomagające słyszenie (pętle in-
dukcyjne, systemy FM)
    - tablice interaktywne
    - e-booki
    - digitalizacja zbiorów bibliotecznych;
  - **udostępnienie „pokoi wyciszeń”** pozwalają-
cych studentom na odpoczynek między zaję-
ciami na uczelni;
  - **organizację specjalistycznych kursów i szko-
leń** podnoszących kompetencje studentów:
    - kursy językowe (hiszpański, angielski, m.in.
przygotowujące do certyfikatów międzyna-
rodowych)
    - kursy nauki pływania (różne stopnie zaawan-
sowania)
    - szkolenia dla studentów, nauczycieli i pra-
cowników niebędących nauczycielami chcą-
cych zostać asystentem osoby z niepełno-

Obóz letni BON Wierchomla 2023, wycieczka na rowerach elektrycznych

- sprawnością
- warsztaty psychoedukacyjne dla studentów i wolontariuszy
- kursy dotyczące praw pracowniczych i prowadzenia działalności gospodarczej
- kursy języka migowego (różne stopnie zaawansowania)
- szkolenia kompetencji miękkich (komunikacja interpersonalna, autoprezentacja i wystąpienia publiczne, zarządzanie stresem)
- kurs emisji głosu;
- **organizację dodatkowych zajęć wyrównawczych** dla osób z trudnościami w nauce wynikającymi z posiadanej niepełnosprawności;
- **organizację obozów sportowo-szkoleniowych** dla studentów z niepełnosprawnością i wolontariuszy UR, które odbywają się w przerwach międzysemestralnych, gdzie oprócz zajęć sportowych i sportowo-rekreacyjnych prowadzone są również liczne warsztaty i szkolenia. Studenci mogą aktywnie wypocząć przed

kolejnym semestrem nauki, nawiązać znajomości i przyjaźnie, co owocuje sprawniejszym funkcjonowaniem w społeczności akademickiej. Podczas tych wyjazdów organizowane są także prelekcje ze specjalistami z ratownictwa wodnego (Bieszczadzkie WOPR) i górskiego (Bieszczadzka Grupa GOPR) od kilku lat współpracującymi z BON UR.

W roku akademickim 2022/2023 studenci uczestniczyli w kilku obozach:

- 11–18 lutego 2023 r. w Ustroniu w Beskidzie Śląskim
- 15–22 lipca 2023 r. w Polańczyku nad Zalewem Solińskim
- 6–12 sierpnia 2023 r. w Wierchomli na terenie Beskidu Sądeckiego
- 9–16 września 2023 r. w Dąbkach nad Morzem Bałtyckim;
- **organizację cyklicznych spotkań informacyjno-adaptacyjnych („Dni Adaptacji”)** dla studentów pierwszych roczników mających na celu zapoznanie nowych studentów z ofertą uczelni oraz instytucji współpracujących z BON UR

Obóz letni BON Wierchomla 2023, wycieczka do Krynicy

- skierowaną do osób z niepełnosprawnościami;
- **współorganizację konferencji naukowych, warsztatów, przeglądów** dotyczących problemów osób ze szczególnymi potrzebami;
  - **uczestnictwo studentów i pracowników w konferencjach naukowych, warsztatach, szkoleniach oraz seminariach i webinarach** poruszających tematykę niepełnosprawności:
  - Konferencja **„Relacja vs. izolacja – psychologiczne rozważania o wczesnej dorosłości”** organizowana przez Ośrodek Terapii Cogito oraz BON, Rzeszów 15.10.2022 r.
  - Podkarpacki Konwent Regionalny **„Nie bój się pracować – osoby z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy”** organizowany przez Fundację Aktywizacja, Rzeszów 17.10.2022 r.
  - Konferencja **„Polskie uczelnie coraz bardziej dostępne”** organizowana przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, 20–21.10.2022 r. (online).
  - Kongres z okazji Międzynarodowego Dnia Osób z Niepełnosprawnościami **„Holistyczne**

Obóz letni BON Wierchomla 2023, wycieczka na rowerach elektrycznych

Obóz zimowy BON Ustroń 2023

Obóz letni BON Polańczyk 2023, punkt widokowy w Solinie

spojrzenie na sferę aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami organizowany przez Fundację Optea i BON, Rzeszów 3.12.2022 r.

- Konferencja **„Wspieramy osoby niepełnosprawne”** organizowana przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Rzeszów 20.12.2022 r.
- Webinar **„Struktura dla koordynacji wsparcia i regulamin wsparcia”** organizowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, 22.02.2023 r. (online).
- Webinar **„Zarządzenie dostępnościowe”** organizowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, 1.03.2023 r. (online).
- Jubileusz 10-lecia istnienia rzeszowskiego Oddziału Fundacji Aktywizacja, Rzeszów 15.05.2023 r.
- Konferencja **„Jesteśmy razem”** w ramach XXI edycji **„Reha for the Blind in Poland 2023” – „Wielkie spotkanie niewidomych, słabowidzących i ich bliskich”** pod hasłem „Dostęp

do informacji na wagę złota – mobilność i szanse z prawdziwego zdarzenia" organizowana przez Fundację Szansa i BON, Rzeszów 22.09.2023 r.;

- **wsparcie projektów i inicjatyw środowiska akademickiego, m.in.:**
  - umożliwienie studentom z niepełnosprawnością uczestnictwa w:
    - **Integracyjnych Mistrzostwach Polski AZS w pływaniu, Poznań 13–15 V 2022 r.**
    - **Integracyjnych Mistrzostwach Polski AZS w tenisie stołowym, Gdańsk 25–27 XI 2022 r.**
    - **Integracyjnych Mistrzostwach Polski AZS w boccii, Zielona Góra 27–29 V 2022 r.**
    - **Integracyjnych Mistrzostwach Polski AZS w narciarstwie alpejskim, Poronin (Białka Tatrzańska) 2–4 III 2022 r.**
  - **wydanie kolejnego numeru rocznika „Aktywni i Sprawni”¹.**

Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR, chcąc zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami ze środowiska akademickiego możliwie najlepsze wsparcie, ściśle współpracuje z instytucjami zewnętrznymi zajmującymi się pomocą osobom z dysfunkcjami, tj. Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), Okręgiem Podkarpackim Polskiego Związku Niewidomych (PZN), Fundacją Aktywnej Rehabilitacji (FAR), Fundacją Szansa dla Niewidomych, Fundacją Aktywizacja oraz Bieszczadzkim WOPR. BON współpracuje również z wewnętrznymi jednostkami UR: Studium Wychowania Fizycznego i Rekreacji, Studium Języków Obcych, KU AZS UR oraz poszczególnymi instytutami uczelni, zwłaszcza z Instytutem Nauk o Zdrowiu, Nauk o Kultuże Fizycznej oraz Instytutem Pedagogiki.

Wszelkie niezbędne informacje dotyczące działalności Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR można znaleźć na stronie internetowej <https://bon.ur.edu.pl/pl/>.

Tu, oprócz podstawowych informacji dotyczących pracy Biura, znajdują się aktualne informacje o planowanych przedsięwzięciach, projektach, ważne linki oraz dane kontaktowe pracowników i współpracowników BON – konsultantów ds. osób z niepełnosprawnościami poszczególnych jednostek uczelni.

Obóz zimowy BON Ustroń 2023

Obóz letni BON Dąbki 2023

¹ Do 2013 r. wydawcą czasopisma był OWIRON.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Przyjazny nURt” – rozwój dostępności UR współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
POWR.03.05.00-00-A007/19

Zakończenie projektu Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami „Przyjazny nURt – rozwój dostępności UR”

mgr Anna Kołodziej

pracownik Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UR, wieloletni konsultant ds. osób niepełnosprawnych kierunku wychowanie fizyczne oraz turystyka i rekreacja, socjolog, pedagog, nauczyciel wychowania fizycznego, certyfikowany trener kompetencji miękkich

W grudniu 2023 r. zakończyła się realizacja projektu „Przyjazny nURt – rozwój dostępności UR” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu operacyjnego „Wiedza. Edukacja. Rozwój 2014–2020”.

Głównym celem projektu była poprawa dostępności Uczelni dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz zwiększenie świadomości i kompetencji pracowników, a także studentów UR na temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w środowisku akademickim.

System informacji kierunkowej ułatwiający orientację przestrzenną (kierunkowskazy, mapy, totemy)

Oznakowania poziome dla osób z wadami wzroku (linie naprowadzające, pola uwagi)

Winda z oznaczeniami w alfabecie Braille'a

Szkolenie pracowników UR na temat wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego

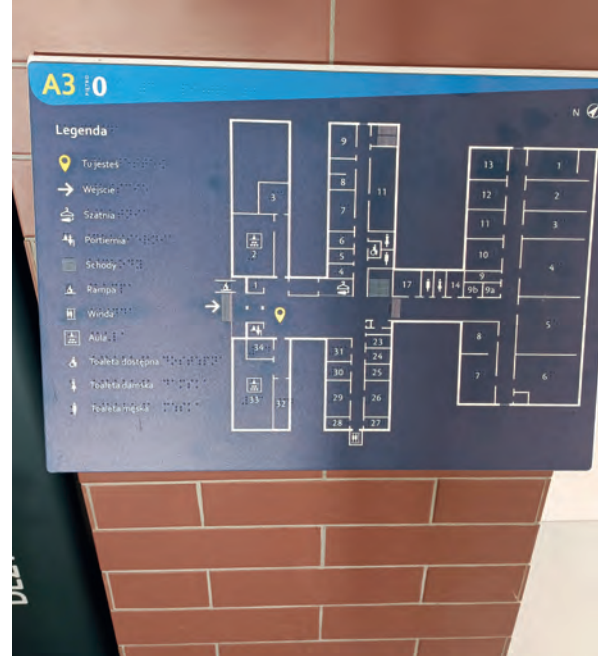

Pokój wyciszeń (miejsce odpoczynku)

W przedsięwzięciu, które rozpoczęto w 2020 r., zrealizowano szereg działań poprawiających warunki studiowania osób z niepełnosprawnościami. Najwięcej środków wydatkowano na dostępność architektoniczną i cyfrową uczelni. W ramach tego zadania wykonano m.in. windy, innowacyjne beacons – systemy naprowadzające z dedykowaną aplikacją, których zadaniem jest nawigacja użytkownika w budynkach Uniwersytetu. W 23 gmachach uczelni oraz ich otoczeniu zamontowano mapy i plany tyflograficzne, znaczniki i kierunkowskazy oraz kioski multimedialne ze specjalistycznym oprogramowaniem dostosowane do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Ponadto zaktualizowano do obowiązujących standardów WCAG 2.1.AA serwisy internetowe uczelni, a w Biurze Karier UR pojawił się zaawansowany system konwersacyjny – wir-

Ruchomy kiosk multimedialny z wbudowaną pętlą indukcyjną

Tablice tyflograficzne w budynkach UR

tualny asystent studenta, dostępny 24/7, sterowany przez sztuczną inteligencję.

Wśród priorytetowych zadań „Przyjaznego nURtu” znalazły się też szkolenia zwiększające świadomość w zakresie problemów osób ze szczególnymi potrzebami. W tej tematyce przeszkolono ponad 2400 studentów i blisko 2000 pracowników.

Z myślą o kadrze dydaktycznej utworzono platformę edukacyjno-e-learningową, gdzie pracownicy mogą poszerzać swą wiedzę dotyczącą sposobów pracy ze studentami z niepełnosprawnościami.

Projekt objął także dostosowanie procedur i struktury organizacyjnej UR z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wprowadzono istotne zmiany w Regulaminie studiów, gdzie zagwarantowano wsparcie w procesie kształcenia osobom ze szczególnymi potrzebami.

W ramach projektu w 10 budynkach UR oddano do użytku tzw. pokoje wyciszeń pozwalające na odcięcie się od nadmiaru bodźców zewnętrznych wszystkim potrzebującym studentom, między innymi z zaburzeniami psychicznymi, ze spektrum autyzmu czy używającym aparatów słuchowych.

Realizacja zadań projektu „Przyjazny nURt – rozwój dostępności UR” poza poprawą warunków kształcenia studentów przyczyniła się znacznie do zwiększenia wrażliwości społeczności akademickiej na potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz – co również należy podkreślić – spotkała się z uznaniem Polskiej Komisji Akredytacyjnej podczas kontroli poszczególnych kierunków w Uniwersytecie Rzeszowskim.

Aktywni i Sprawni

Wydawca
Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami
Uniwersytetu Rzeszowskiego
ul. Pigionia 6, 35-310 Rzeszów

bon@ur.edu.pl

PISZCIE DO NAS!